

JAARVERSLAG

2012

Weidevogelgroep Duinboeren

Inhoudsopgave

3 Voorwoord

4 Resultaten

9 Seizoen in beeld

13 Waarnemingen

15 Weidevogelonderzoek Studenten HAS Den Bosch

17 Het eerste kivietsi

18 Test je kennis

22 Sponsoren

23 Colofon

Voorwoord

Aandacht voor de kievit

De grutto is het symbool van de weidevogelbescherming. Deze graslandbroeder staat al jaren op de rode lijst. Gelukkig hebben we hem voor ons gebied weten te behouden. Dit jaar hebben zelfs nieuwe gruttoparen zich in ons gebied gevestigd. Al is het succes nog beperkt, hopelijk gaat het collectief weidevogelbeheer het tij keren.

De kievit, daar hebben we ons nooit zorgen om gemaakt. In Friesland mogen zelfs nog kievitseieren worden geraapt onder het motto: Er komt wel weer een nieuw legsel! Toch is het aantal kieviten, ook in ons gebied, tot een dieptepunt gezakt. Studenten van de HAS Den Bosch doen onderzoek naar de oorzaken van de achteruitgang. Verder wordt bekeken welke extra maatregelen we kunnen nemen om juist de kievit meer kansen te geven. Bijvoorbeeld door de invoer van een rustperiode op maïsland. Gelukkig is er steeds meer aandacht voor de kievit. Dit jaar is het eerste kievitsei gevonden door een loonwerker. We waarderen het zeer dat de loonwerkers, ondanks de drukke voorjaarswerkzaamheden, toch nog oog hebben voor de kievitseieren.

Rini van den Boer

Voorzitter Weidevogelgroep Duinboeren

Resultaten

De strenge vorst in het voorjaar heeft de weidevogels opnieuw parten gespeeld. Desondanks zijn de resultaten iets beter dan in 2011. Maar de ervaring, waar we naar uitzien, bleef uit. Wel hebben nieuwe grutto's zich gevestigd in ons gebied. De kleinere soorten blijven het goed doen.

Werkgebied

	<u>De Zeeg</u>	<u>Gement</u>
Aantal boeren	17	35
Gebiedsgrootte	156 ha	312 ha
Aantal vrijwilligers	11	25

De groep van Rini is verhuisd naar een ander gebied ten westen van de Deutersestraat. Vorig jaar hebben Bart en Gillis (stagiairs) daar al met succes verkennend werk gedaan. In het oude gebied van de groep van Rini, langs de Hamweg, zijn nauwelijks nog weidevogels aanwezig (met uitzondering van de kleinere soorten).

Ten oosten van de Honderdmorgensedijk is grond afgegraven. Natuurmonumenten creëert hier schraal grasland wat allerlei bijzondere planten op zal leveren. Echter, voor de weidevogels is het verdwijnen van de voedselrijke bovenlaag ongunstig. Er staan nog meer gebiedswijzigingen op stapel in de Gement. Als gevolg van het project HOWABO zal een dijk worden aangelegd om water te bergen. De noordkant van deze dijk wordt natuurgebied, de zuidkant houdt een agrarische bestemming. We zijn benieuwd hoe dat uitpakt voor de weidevogels.

In De Zeeg zien we de omstandigheden voor de weidevogels verslechteren. Hier

kennen we geen subsidieregelingen die rustperiodes en akkerranden mogelijk maken. We gaan met de gemeente Heusden overleggen om te bekijken welke mogelijkheden er zijn.

Omstandigheden

In het voorjaar hadden we te maken met late, zeer strenge vorst. Dat betekende letterlijk en figuurlijk een koude start voor de weidevogels. De sterfte onder de vogels was hoger. De overblijvers hebben er langer over gedaan om op conditie te komen waardoor het broedseizoen, dat veel energie kost, later begon.

De Gement in de winter

Maart was warm en droog. April koud en nat. Half mei was de temperatuur gestegen en is het gaan regenen. Dat was gunstig voor de jongen die daardoor minder snel onderkoeld raakten en makkelijker aan voedsel konden komen.

Groepsresultaten

Groep Marianne en Nico: Weinig kieviten gezien. Ook minder gele kwikstaarten. Het gebied wordt steeds minder aantrekkelijk voor weidevogels.

Groep Wout: Veel minder kieviten. Slechts enkele scholeksters gezien, maar geen legsels gevonden.

Groep Ton: Late start. Uiteindelijk toch goede resultaten.

Groep Wim: De eerste legsels zijn allemaal gepredeerd. Na het inzaaien waren de resultaten beter. Geen scholeksters.

Groep Rini: Prima medewerking van grondgebruikers. Aantal kievitlegsels valt iets tegen. Wulpen waren aanwezig maar hebben niet gebroed.

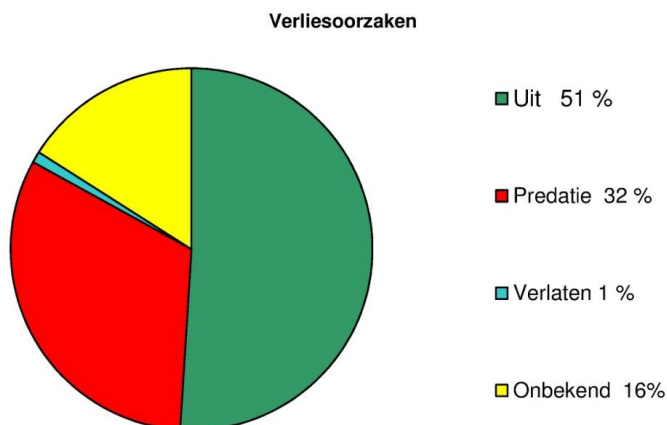
	Marianne	Nico	Henk	Wout	Ton	Wim	Rini	totaal
Kievit								102
uit	13	10	2	5	11	7	2	50
niet uit	9	20	2	2	4	9	2	48
onbekend		1		1	1		1	4
Scholekster								8
uit							2	2
niet uit	2	4						6
onbekend								0
Wulp								1
uit					1			1
niet uit								0
onbekend								0
Grutto								4
uit				1	2			3
niet uit								
onbekend				1				1
Gele kwik								1
uit					1			1
niet uit								0
Totaal 2012	24	35	4	10	20	16	7	116
Totaal 2011	24	17	7	15	19	9	10	101

Aantal legsels en verlies

Het totaal aantal legsels (116) is iets gestegen t.o.v. 2011. Het verlies (49%) was hoger, met name in het begin van het seizoen. Belangrijkste oorzaak is predatie door roofdieren (vooral kraai en vos). Gelukkig heeft de kievit het vermogen om een tweede of derde legsel te produceren. Dit jaar zal dat veelvuldig zijn gebeurd omdat de omstandigheden in de tweede helft van het seizoen gunstig waren (nat en warm). Uiteindelijk zijn 57 legsels uitgekomen.

Van de 116 legsels zijn er 57 uitgekomen. In 5 gevallen konden we het resultaat niet vaststellen.

54 legsels zijn verloren gegaan. In de tabel hiernaast worden de verliesoorzaken weergegeven. Predatie door roofdieren is het grootste probleem. Eén legsel is verlaten (eieren afgekoeld in het nest). In 18 gevallen (16 %) zijn de eieren in de broedperiode verdwenen. We weten dat ze niet zijn uitgekomen maar hebben de verliesoorzaak niet vast kunnen stellen.

Kievit

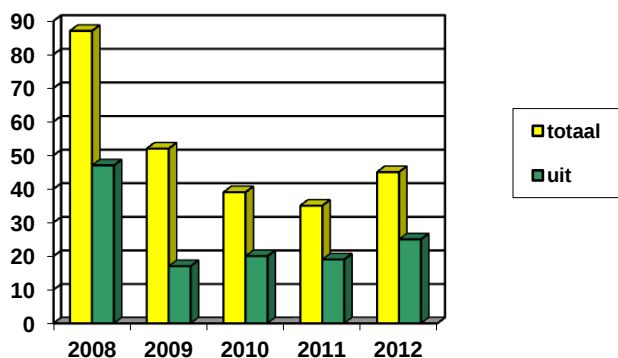
Het gaat niet goed met de kievit. Het aantal is de laatste jaren fors afgenomen. Een schrale troost is dat dit een landelijk probleem is. Het zijn dus niet specifieke factoren in ons gebied die parten spelen. Ook dit seizoen zien we nauwelijks verbetering.

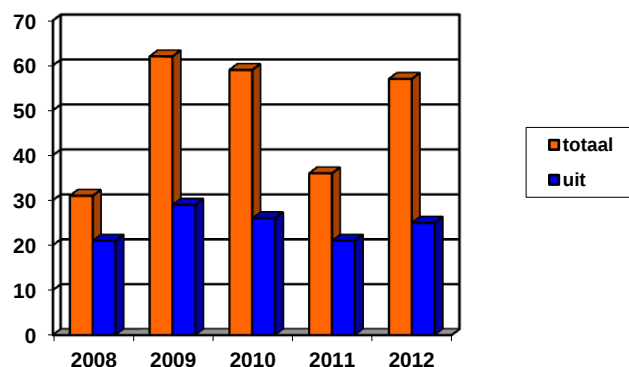
Kievitseieren uitgekomen

Als gevolg van de vorst zijn kieviten ver weggetrokken en hebben een moeilijke aanloop naar dit seizoen gehad. Hoewel er geen signalen zijn van hoge sterfte in zuid Europa, waar ook sneeuw lag, is het aantal kieviten in ons gebied verminderd. De eerste legsels waren laat en zijn grotendeels verloren gegaan. Gelukkig zijn de 2^e en 3^e legsels succesvoller geweest. Het aantal eieren dat is uitgekomen, is iets hoger dan vorig jaar. Door de gunstige weersomstandigheden in mei en juni hebben relatief veel jongen overleefd. Dat is positief. Om de kansen voor de kievit te vergroten, werd als proef op een maïsperceel een rustperiode aangehouden. Tussen 1 april en 15 mei werden geen bewerkingen uitgevoerd.

Aantal kievitlegsels in de Gement

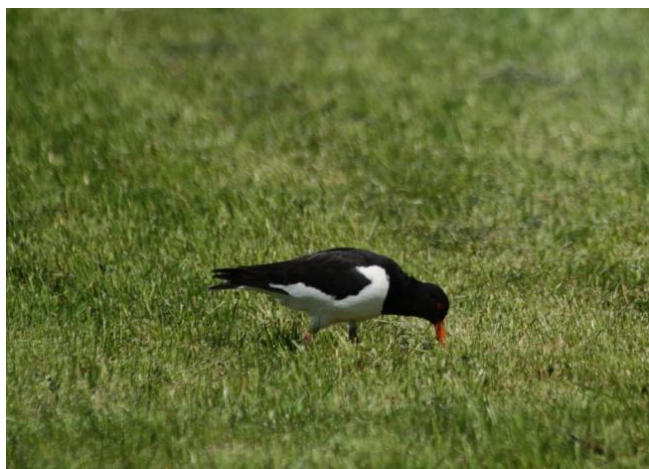

Aantal kievitlegsels in De Zeeg

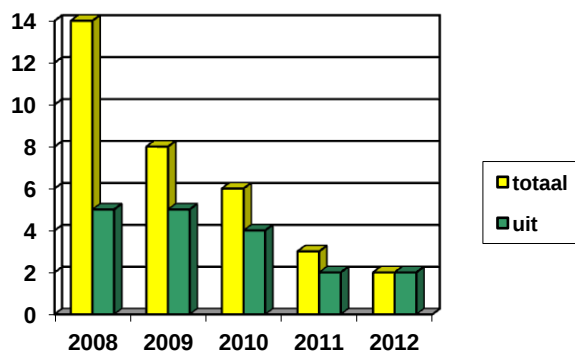

Na het broedseizoen komen kieviten in grote groepen bij elkaar

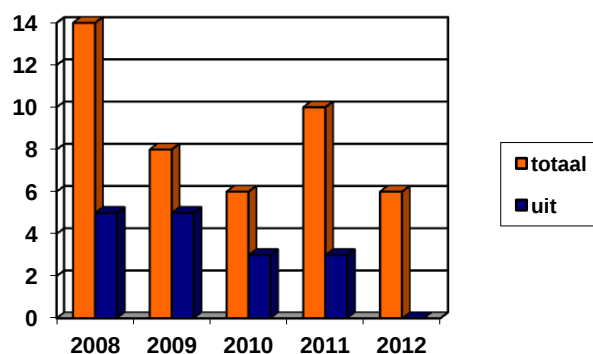
Scholekster

Aantal legsels scholekster in de Gement

Aantal legsels scholekster in De Zeeg

Ook de scholekster (overwintert aan de kust) heeft het door de vorst zwaar gehad. Door sterfte zijn diverse paartjes niet meer compleet, waardoor er veel gevochten werd en sommige vogels niet tot broeden kwamen. Of dit de enige oorzaak is voor het lage aantal legsels valt te betwijfelen. We zagen het aantal broedparen de laatste jaren al sterk afnemen.

Grutto

Nadat de teller enkele jaren op twee paartjes stond zijn er dit seizoen nieuwe grutto's in ons gebied gekomen. Dit jaar vier broedgevallen. Twee in het gebied van Wout en twee in het gebied van Ton. Dit betekent, behalve een toename van het aantal broedgevallen, ook een uitbreiding van het broedgebied naar het westen.

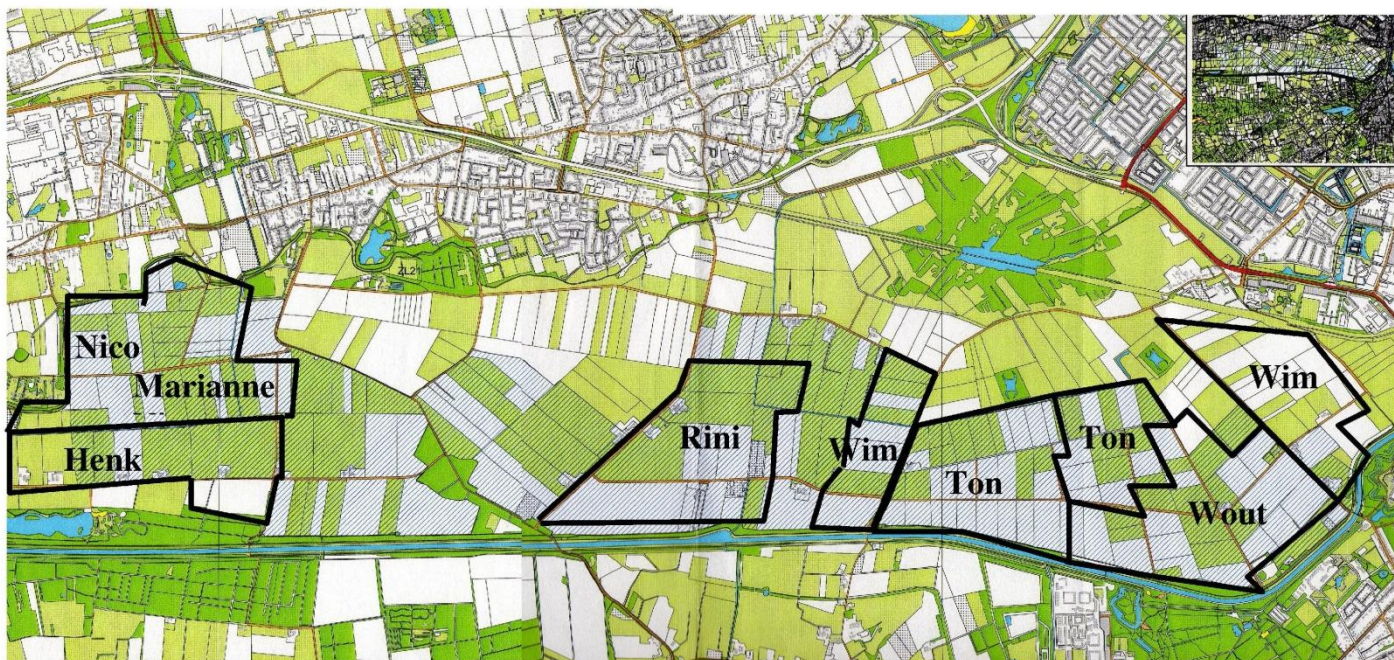
Grutto

Kleine soorten

De kleine soorten zoals gele kwikstaart, veldleeuwerik en graspieper blijven het goed doen in de Gement. Ze profiteren van de verbeteringen in het gebied. Percelen met een rustperiode (uitgesteld maaien) en de vele akkerranden zijn gunstig voor deze soorten.

Veldleeuwerik

Gebiedsindeling van de verschillende groepen. Links De Zeeg, rechts de Gement

Seizoen in beeld

Het seizoen van de weidevogelbeschermers begon op 12 maart met de startavond. Op 18 juni, het broedseizoen was nog niet helemaal voorbij, hebben we met alle vrijwilligers een gezellige slotavond gehouden. Gedurende het seizoen kwamen allerlei zaken, gepland en ongepland, op ons pad. In dit hoofdstuk een impressie van gebeurtenissen en activiteiten.

Zwerfvuildag

Zaterdag 17 maart. Een stralende dag, de zon scheen volop en de temperatuur was goed. Na de aftrap aan de Ketting reden we naar de Gement, met auto en aanhanger, T-shirt, prikkers, vuilniszakken en heel veel goede zin. Met vijftien personen (een record!) hadden we in anderhalf uur de Gementweg en de Deutersestraat verlost van blikjes, flesjes, papier en nog veel meer. Er kwam zelfs een takelwagen aan te pas om betontegels uit de slootkant te halen. In de bocht van de Deutersestraat vond een gezellige ontmoeting plaats tussen twee groepen: de ene groep was gestart bij de parkeerplaats van de Moerputten en de andere bij de Cromvoirtse brug over het Drongelens Kanaal. Na afloop smaakten de koffie en broodjes heel goed.

Eerste kievitse

Als de eerste weken van maart zijn verstreken, loopt de spanning op. Wie vindt het eerste kievitse en wanneer. Dit seizoen was het niet een vrijwilliger van de weidevogelgroep, maar een medewerker van loonbedrijf Van Kuijk, die het eerste legsel vond op 26 maart. Zeer attent van deze loonwerker die, ondanks de drukke voorjaarswerkzaamheden, toch nog oog had voor kievitseieren.

De eer was aan wethouder Wilbert Seuren van de gemeente Vught om samen met Wim Dieden de eerste stokken te plaatsen.

Visdiefje 25 mei

Door het gebied van de groep van Rini loopt een wandelpad dat begrensd is door een brede sloot. Meerdere keren is hier een visdiefje gesignaleerd. Op 25 mei, het was prima weer (25° C) liet deze bijzondere

vogel zich weer in onze nabijheid zien. Hij stond te bidden boven het water. Ineens dook ie naar beneden om met een vis weer boven te komen. Bidden voor het eten loont dus! Behalve het visdiefje werd deze sloot ook bewoond door de kleine karekiet en rietgors.

Fiets gestolen

Wekelijks worden de ervaringen per groep in het kort rondgemaild. Dit bericht van Wim Dieden (30 mei) is zeer bijzonder.

“Woensdagmiddag weer de Gement in geweest. Toen we daar aankwamen zat een kievit met een jong bij Bekkers in de wei. Aan de grootte van het jong te zien, was het de kievit die we vorige week zagen op het land van Vugts. Op het perceel van de Bever zat een kievit nog op 4 eieren te broeden. De mais en het onkruid is al te groot om met de verrekijker nog iets te zien. Op het perceel van de Ruyter lagen 5 legsels die een paar weken geleden door de loonwerker verlegd met mais zaaien. Drie kieviten zitten nog te broeden. Een nest is gepredeerd en het andere was net aan het uitkomen.

Jonge kievit

Toen wij huiswaarts wilden gaan kwam juist Ad Buys langs die de mais van de Ruyter ging spuiten. Ik ben met hem op de trekker meegereden om de nesten aan te wijzen en heb mijn fiets in de berm van de weg gelegd. Toen Ad klaar was met spuiten, wilde ik naar huis gaan. Het werd ook werkelijk gáán want in de tussentijd was mijn fiets weggehaald!!.

Wormer- en Jisperveld

Op zaterdag 19 mei zijn we met vrijwilligers en partners een dagje uit geweest. Bestemming: Wormer-Jisperveld (Noord-Holland). We hebben een vaar-excursie gemaakt in een fluisterboot in het prachtige Hollands landschap langs grazende koeien, ruisende rietkragen en draaiende weidemolentjes. Het wemelde er van de brandganzen en ook weidevogels zoals de grutto waren volop aanwezig.

Zelfs de tureluur, die we in ons gebied niet kennen, hebben we kunnen aanschouwen. Ook de kluut en de lepelaar hebben we waargenomen. Juist toen de gids vertelde dat ook de roerdomp in dit gebied voorkomt maar zich zelden laat zien, vloog een exemplaar voorbij. Bijzonder was een rietzanger die zijn lied van dichtbij ten gehore bracht. Kortom, een geweldige dag voor vogelliefhebbers zoals wij zeker zijn.

Rietzanger

Eendenkooi

Vrijdag 4 mei verzamelden zich 18 belangstellenden aan de Deutersestraat om onder leiding van Fons Mandigers de eendenkooi te bekijken. Naast deskundige uitleg van Fons vertelde ook Wim Dieden oude verhalen. Hij had in het verleden met de eigenaar van de eendenkooi te maken gehad. Verder hebben we de vangpijpen en de rietschermen goed kunnen bekijken.

De verhalen over de kooiker, zijn lokeenden en hond, die bij de vangst hielp, waren interessant om te horen. We weten nu waar de bekende uitdrukkingen, zoals “de pijp uitgaan” en “een kijkje achter de schermen” vandaan komen.

Vreemd ei

Op 16 april liepen we in grasland op zoek naar kievitseieren toen Jos van Hal een bijzonder exemplaar aantrof. Het betrof een ei van een knobbelzwaan met een doorsnee van maar liefst 11 cm. In de buurt van dit perceel verbleven enkele knobbelzwanen maar hoe dit ei midden in de wei terecht is gekomen is een raadsel.

Gele kwikstaart

Met de gele kwikstaart gaat het goed. Tientallen paartjes komen vanuit Afrika naar ons gebied gevlogen om te broeden. Het mannetje heeft een fel gele borst.

Publiciteit

Naast het werk in het veld proberen we ook wat publiciteit te geven aan de weidevogels. Op 2 juni hebben we een stand bemand op de Groendag in Vught. Een week later waren we van de partij op de open dag van de Duinboeren bij melkveebedrijf van familie van Rooij in Drunen. Het is leuk om in gesprek te komen met boeren en burgers over de weidevogelbescherming. Om de kennis van onze bezoekers te testen, hadden we een prijsvraag gemaakt. Voor de lezers van dit jaarverslag zijn de vragen op pagina 18 nog een keer vermeld.

Stand op de open dag van de Duinboeren

Waarnemingen

Het weidevogelseizoen loopt van maart tot en met juli. In die periode komen we wekelijks in het veld. Naast weidevogels zien we ook allerlei andere vogelsoorten. In dit hoofdstuk een compleet overzicht van totaal 47 verschillende soorten.

Datum	15-mrt	22-mrt	29-mrt	5-apr	12-apr	19-apr	26-apr	3-mei	17-mei	24-mei	31-mei	8-jun	15-jun
aalscholver												x	
blauwe reiger	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
bruinekiekendief	x	x	x	x	x							x	
buizert	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
canadese gans		x	x	x		x		x	x		x	x	x
fazant					x				x				
gele kwikstaart					x		x	x	x	x	x	x	x
gierzwaluw								x	x	x	x	x	x
graspieper	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
grauwe gors						x							
grutto					x	x	x	x	x	x	x	x	x
houtduif	x	x			x		x		x	x	x		x
kauw		x											
kleine karakiet										x			
kieviet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
kneu													
knobbelzwaan	x	x	x	x	x		x						
koekoek								x					x
kokmeeuw						x			x			x	
kramsvogel			x										
kwartel										x	x	x	x
meerkoet		x		x			x		x				
merel													
nijlgans		x	x	x		x	x	x	x	x	x		
ooievaar													x
patrijs								x	x				
regenwulp			x										
rietgors	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
roodborsttapuit										x	x		x
scholekster			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
slechtvalk		x											
spreeuw	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
tapuit								x	x				
torenvalk				x			x						x
veldleeuwerik	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
velduil						x							
visdiefje	x		x					x		x			
viarend								x					
waterhoen									x	x	x	x	
watersnip			x	x									
wilde eend	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
witgatje													
witte kwikstaart			x							x			
wulp	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
zilvermeeuw			x	x						x			
zilverreiger	x	x	x										
zwarte kraai	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Visarend

De meest opvallende waarneming deed de groep van Marianne en Nico. Op 3 mei waren ze in de Zeeg toen opeens vogels onrustig werden. Tot hun verbazing zagen ze een visarend over vliegen. Deze arend is ongeveer 60 cm groot die graag boven water stilstaand 'bidt' en dan met uitgestoken klauwen op een vis duikt. Kenmerkend is zijn geheel witte onderkant en zijn enigszins 'geknikte' vleugels. Het dier eet vrijwel uitsluitend vis en is vooral bij beboste meren, rivieren of de zeekust te vinden. Deze keer dus, heel bijzonder, in de Zeeg.

Visarend. Foto: www.vogeldagboek.nl

Weidevogelonderzoek Studenten HAS Den Bosch

Sinds september 2011 is de weidevogelgroep een samenwerking aangegaan met de HAS-Den Bosch. Studenten van de opleiding toegepast biologieonderzoek (een HBO-opleiding biologie) helpen ons te zoeken naar oorzaken en oplossingen voor de achteruitgang van de weidevogels in de Gement. Een begeleidingsgroep, met vertegenwoordigers van Brabants Landschap, Duinboeren en Natuurmonumenten, bepaalt welke onderwerpen aan bod komen. In het afgelopen jaar zijn er meer geïnteresseerden bij gekomen, waaronder de gemeente Vught, Waterschap Aa en Maas, en de Provincie Brabant. Hieronder worden de onderzoeken van het afgelopen jaar kort beschreven.

1 Weidevogels in de Vughtse Gement, de problematiek rond de afname van nesten Deskstudie september 2011-april 2012

Een groepje van drie vierdejaars studenten (afstudeerders) heeft zich beziggehouden met het eerste inventariserend onderzoek naar de situatie in de Gement. We weten inmiddels allemaal dat de achteruitgang van de weidevogels in ons gebied samenhangt met de landelijke achteruitgang, maar wellicht zijn er lokale factoren te vinden die de kansen in de Gement juist groter of kleiner maken. De “kleintjes” zoals gele kwikstaart, veldleeuwerik, graspieper en dergelijke deden het de afgelopen jaren in de Gement juist goed, terwijl die elders in Nederland ook onder druk staan.

De studenten hebben de gegevens die we de afgelopen jaren verzameld hebben omgezet naar een GIS programma, zodat er makkelijker ruimtelijke analyses gedaan kunnen worden. Vervolgens zijn ze op zoek gegaan naar gegevens over de meest bekende oorzaken van achteruitgang: Veranderingen in de waterhuishouding, verkeersdrukte, predatie, landgebruik, bemesting en beheer.

De conclusies van het rapport kunnen niet zondermeer gebruikt worden, omdat zo hier en daar de analyse net niet op de juiste manier heeft plaatsgevonden. Toch heeft het onderzoek een aantal leuke inzichten opgeleverd.

- Waterhuishouding en bemesting lijken op grond van de gegevens belangrijke factoren te zijn.
- Ook geluidsoverlast is een relevante factor die nu een stuk concreter in beeld is.
- De analyse van predatie leverde geen nieuwe inzichten op.
- Over het landgebruik kon niet veel gezegd worden omdat gebiedsdekkende gegevens tot nu toe niet verzameld zijn.
- En ook de effecten van de maatregelen die de afgelopen 2 jaar zijn uitgevoerd zijn nu nog niet goed in beeld te brengen omdat het nog maar zo kort geleden is.

2 Voedselbeschikbaarheid voor de kievit in de Vughtse Gement

Veldinventarisatie april 2012-juni 2012

Een groepje van vier eerstejaars studenten heeft in het voorjaar een poging gedaan om gegevens te verzamelen van het foerageergedrag van een aantal kieviten in de Gement. Dat verliep niet helemaal zoals de bedoeling was doordat ze niet over de juiste materialen beschikten (geen telescoop). Uiteindelijk heeft hun project inzicht gegeven in wat voor soort gegevens je zou moeten verzamelen als je iets wilt zeggen over de beschikbaarheid van voedsel. Dat kan zowel door het foerageergedrag in beeld te brengen als door te meten (tellen) hoeveel voedsel er op en in de grond beschikbaar is. Een aantal methoden is door de studenten uitgeprobeerd. Conclusies zijn in elk geval:

- de verschillen zijn erg groot per perceel en ook binnen het perceel.
- nattere grond bevat meer beestjes dan droge en ook meer verschillende soorten beestjes.

3 Bodemleven in relatie tot bodembeheer in de Gement

Veld- en deskstudie september 2012-april 2013

Een groepje van vier vierdejaars studenten bekijkt of ze inzicht kan krijgen in de relatie tussen de beschikbaarheid van voedsel in de Gement in relatie tot de bodem, en het beheer (bemesting, bewerking) van de bodem de afgelopen jaren. Ze richten zich hierbij op een beperkt aantal percelen. Betrokken agrariërs zijn hierover benaderd. Resultaten worden in april 2013 verwacht. Op grond van deze resultaten zal bepaald worden of er weer eerstejaars aan de slag gaan en welke gegevens ze zouden moeten verzamelen om verder te komen met het onderzoek.

Het eerste kievitseï

Als de het voorjaar begint en de kieviten hun baltsgedrag vertonen dan begint het bij de weidevogelbeschermers te kriebelen. Met spanning wordt uitgekeken naar de vondst van het eerste kievitseï. Een moment dat traditioneel veel aandacht krijgt.

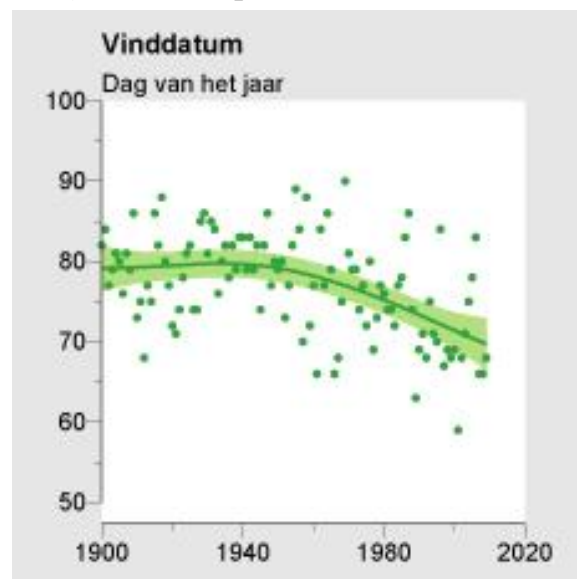
Het legsel

Het broedseizoen van de kievit loopt van half maart tot in juli. Vogels waarvan het eerste broedsel is mislukt, proberen het vaak later in het seizoen nog eens. Een legsel bestaat meestal uit vier eieren. Het broeden duurt 26 à 28 dagen. Het nest wordt gemaakt in een ondiep kuiltje. De kievit broedt bij voorkeur op kaal bouwland zodat hij zicht houdt op zijn omgeving en bij dreigend gevaar op tijd van z'n nest weg kan vliegen.

Vinddatum

De vinddatum van het eerste ei kan van jaar tot jaar sterk verschillen. Het temperatuurverloop van het voorjaar (bij strenge vorst trekken kieviten naar het zuiden) speelt daarbij een grote rol. In de loop van de jaren zijn kieviten gemiddeld eerder gestart met eieren leggen. Als gevolg van de verhoging van de mestgift op grasland, door ontwatering en de gemiddelde temperatuur die in ons land sneller is gaan stijgen, is het groeiseizoen eerder op gang gekomen en vinden de kieviten eerder voedsel in de

weilanden. Sinds 1900 is de laatste vinddatum in Nederland 30 maart (dag 89) en de vroegste 28 februari (dag 59). In 2012 werd het eerste kievitseï op 10 maart in Friesland gevonden. In ons gebied (altijd wat later) was dat op 26 maart.

Eieren rapen

Het is in Europa verboden om kievitseieren te rapen. Friesland heeft een uitzonderingspositie op cultuurhistorische gronden. Tussen 1 maart en 9 april mogen in die provincie maximaal 5939 en per persoon maximum 15 eieren worden geraapt. Voorstanders van het behoud van de traditie stellen dat het rapen niet schadelijk is voor de populatie omdat de kievit goed in staat is een tweede legsel te produceren. Het is echter zeer discutabel om de eerste legsel weg te rapen. De kansen “van de eerste ronde” worden de kievit ontnomen en er is geen garantie dat een later legsel tot succes leidt.

Test je kennis (antwoorden op pagina 22)

Vraag 1

Waarvoor dient de lange snavel?

- A Als verdediging tegen roofdieren
- B Om te drinken in een diepe plas
- C Om wormen uit grond te halen
- D Om insecten te vangen

Vraag 2

Van welke weidevogel zijn deze eieren?

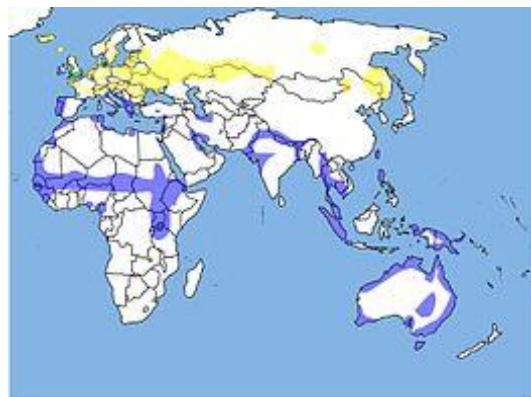
- A Kievit
- B Scholekster
- C Wilde eend
- D Wulp

Vraag 3

Als eieren zijn uitgekomen, worden voor het maaien vlaggen geplaatst. Waarom?

- A Dan ziet de boer het nest
- B Dan kan de vogel z'n nest vinden
- C Omdat het een mooi gezicht is
- D Om de jongen te verjagen

Vraag 4

Welke vogel overwintert in Afrika?

- A Wulp
- B Kievit
- C Scholekster
- D Grutto

Vraag 5

Wat doet een kuiken als er gevaar dreigt?

- A Het gaat op de vlucht
- B Het drukt zich tegen de grond
- C Het gaat hard roepen
- D Het kruipt onder vleugels van moeder

Vraag 6

Hoeveel grutto's broeden in ons gebied?

- A 4
- B 9
- C 27
- D 63

Vraag 7

Weidevogels zijn nestvlieders. Dit houdt in? Zij.....

- A Keren iedere nacht terug naar het nest
- B Verlaten het nest als ze kunnen vliegen
- C Verlaten het nest meteen, als zij uit zijn
- D Verlaten het nest na 4 dagen, als het jongste kuiken is uitgekomen

Vraag 8

Wat is een pul?

- A Een jonge weidevogel
- B Een onbevruucht ei
- C Een mandje waarin eieren het ei gekomen liggen
- D Een volwassen weidevogel

Vraag 9

Wat is het nut van een akkerrand?

- A Voedsel voor weidevogels
- B Schuilgelegenheid voor vogels
- C Beiden (A en B)
- D Is mooi om te zien

Vraag 11

Hoe lokt een kievit een vrouwtje? Hij...

- A Steekt zijn kuif omhoog
- B Draait kuiltjes in de grond
- C Biedt wormen aan
- D Maakt duikvluchten in de lucht

Vraag 10

Wanneer is het 1^e kievitseï gevonden in de Zeeg?

- A 18 januari
- B 18 februari
- C 18 maart
- D 18 april

Vraag 12

Wie broedt het liefst op een akker?

- A Scholekster
- B Graspieper
- C Grutto
- D Wulp

Vraag 13

Wat is de roep van een grutto?

- A Hij roept zijn eigen naam
- B Hij kraait als een haan
- C “Piet-te-piet-te-piet”
- D Afwisselend hoge en lage tonen

Vraag 14

Wanneer legt een kievit een 2e legsel?

- A Nooit
- B Ieder jaar. Ongeveer half mei
- C Als de jongen van het 1e legsel vliegvlug zijn
- D Als het 1e legsel verloren gegaan is

Vraag 15

Waarom leggen we de eieren soms in een mandje?

- A Minder kans op predatie door kraaien
- B Makkelijk te verleggen bij bewerkingen
- C Dan worden de eieren niet nat als het veel regent
- D Dan rollen de eieren niet uit het nest

Sponsoren

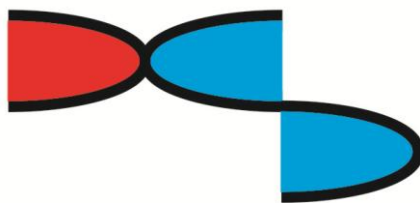
Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van bakkerij “La Boulangerie Goossens”, bosbouwbedrijf Hans van Esch bv en Drukkerij Schellekens.

J. VAN ESCH BV

DRUKKERIJ

SHELLEKENS

Goede antwoorden Test je kennis

1-c	2-d	3-d	4-d	5-b
6-a	7-c	8-a	9-c	10-c
11-b	12-a	13-a	14-d	15-b

Colofon

De **Weidevogelgroep Duinboeren** is een werkgroep van Stichting De Duinboeren.

Voorzitter	Rini van den Boer
Secretariaat	Margreet van Mensvoort St.-Lambertusstraat 50 5266 AG Cromvoirt m.van.mensvoort@home.nl
Gegevensverwerking	Ingrid Meuwissen

Coördinatiepunt Landschapsbeheer Brabants Landschap	coördineert de weidevogelbescherming in Noord-Brabant en begeleidt ook de Weidevogelgroep Duinboeren

Coördinator	Jochem Sloothaak
Veldmedewerker	Anja Popelier

De weidevogelgroep werkt samen onder de naam "**Natuurlijk Vught**" met andere organisaties in Vught die zich bezig houden met de natuur.

Foto's

De foto's in dit jaarverslag zijn gemaakt in de Gement en De Zeeg, door vrijwilligers van de weidevogelgroep, tenzij anders aangegeven.

Relevante websites	www.brabantslandschap.nl www.duinboeren.nl www.weidevogelbescherming.nl www.nmvught.nl

Foto's omslag

voorkant	kievit net uit het ei gekropen; veldleeuwerik; open dag Duinboeren
achterkant	eerste kievitseï gevonden door een medewerker van Loonbedrijf Van Kuijk op 26 maart 2012

